

нічим не завинили) присутній у випадках із життя вище зазначених серійних убивць, оскільки більшість з них ще в дитинстві пережили негативні ситуації, а деякі піддавалися насиллю (фізичному або сексуальному), але відповісти своїм кривдникам не могли. Тільки в дорослому віці, зазвичай після якоїсь значущої події, яка ставала для них останньою краплиною, вони починали виміщувати лють на інших, слабкіших людей.

Таким чином зазначене має використовуватися правоохоронцями для мінімізації сімейного насильства. Це, у свою чергу зведе до мінімуму можливості настанні наслідків подібних до описаних у майбутньому. Таким чином діяльність правоохоронців буде найкращою профілактикою формування маніакальних намірів у майбутньому.

Список бібліографічних посилань

1. Козирев М. П. Мотивація в психологічній структурі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 167–168.
2. Попков, Михаил Викторович // Википедия : свобод. энцикл. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Попков,_Михаил_Викторович (дата звернення: 20.04.2020).
3. Сергейчик, Александр Васильевич // Википедия : свобод. энцикл. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Сергейчик,_Александр_Васильевич (дата звернення: 20.04.2020).
4. Крэйхи Б. Социальная психология агрессии. СПб. : Питер, 2003. URL: <http://yurpsy.com/files/xrest/2/10.htm> (дата звернення: 20.04.2020).
5. Защитные механизмы по Зигмунду Фрейду // Портал о психологии : сайт. URL: <https://psychologys.ru/zaschitnie-mehanizmi-po-zigmundu-freydu/> (дата звернення: 20.04.2020)

Одержано 22.04.2020

УДК 343.98

Анастасія Геннадіївна Вуйма,

*ад'юнкт Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ

Відповідно до положень кримінального процесуального законодавства, спеціалістом у кримінальному провадженні може бути особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок [1].

Основними формами та фактичними підставами участі спеціалістів у кримінальному провадженні є необхідність отримання консультацій з питань, що потребують відповідних спеціальних знань, необхідність отримання безпосередньої технічної допомоги, а також отримання консультацій, що сприятимуть розбудові слідчих версій, здійсненню планування розслідування тощо.

Кримінальний процесуальний кодекс України визначає права та обов'язки спеціаліста у кримінальному провадженні, однак, порядок його залучення ним детально не регламентований. Вказане питання, а також питання щодо документального оформлення залучення спеціаліста, обов'язковості залучення судово-медичного експерта до огляду трупа, правильного закріплення результатів діяльності спеціалістів, оплата винагороди за виконану роботу, перевірка компетентності спеціаліста, встановлення відповідальності за надання завідомо неправильних консультацій, роз'яснень тощо породжують численні дискусії серед науковців [2, 3].

Визначення засад (принципів) діяльності суб'єктів правовідносин або принципів правових інститутів також є дискусійними. Останні розглядаються деякими науковцями як питання, що не потребують окремої уваги або ж відносять їх до теоретичних питань, розроблення та дослідження яких належать виключно до компетенції науковців і не потребують нормативного закріплення.

Наприклад, з приводу визначення принципів кримінального судочинства В.Т. Маляренко зазначає, що «чим більше принципів кримінального судочинства, то менше їх значення, бо більше їх розмитість» [4, с.43]. Уважаємо, що визначення засад діяльності деяких учасників кримінального провадження – це одне з пріоритетних питань, оскільки їх можна розглядати як складові елементи правового статусу цих суб'єктів.

Кримінальним процесуальним кодексом України передбачено, що у випадках, коли його положення не регулюють або

неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження [1].

Так, організаційні та правові засади використання спеціальних знань під час розслідування вбивств, визначають засади діяльності спеціалістів під час розслідування вбивств, а їх дотримання є однією з гарантій забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування.

Аналіз положень чинного законодавства свідчить про відсутність будь-яких конкретних норм, що визначали б правові засади використання спеціальних знань спеціалістів, у тому числі й тих, яких доцільно дотримуватись і під час розслідування вбивств. Ураховуючи викладене, вважаємо доцільним наголосити на необхідності забезпечення дотримання, у першу чергу, загальних засад кримінального провадження, оскільки ним мають відповідати зміст та форма кримінального провадження. Вичерпний перелік вказаних засад наведений у Кримінальному процесуальному кодексі України та вони знаходять своє відображення в положеннях Конституції України.

Деякі аспекти залучення та діяльності спеціалістів різних підприємств, установ та організацій, визначені підзаконними нормативно-правовими актами.

Так, Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі у проведенні огляду місця події, що затверджена наказом МВС України від 03.11.2015 № 1339, передбачає можливість залучення до участі у проведенні огляду місця події працівників Експертної служби МВС (тобто працівників НДЕКЦ) у складі спеціалізованої пересувної лабораторії, які володіють спеціальними знаннями та можуть надавати консультації під час досудового розслідування з питань, що потребують спеціальних знань і навичок, та залучені як спеціалістів для надання безпосередньої технічної допомоги сторонам кримінального провадження під час досудового розслідування.

Відповідно до положень вказаної інструкції, під час проведення огляду місця події працівники Експертної служби МВС використовують спеціалізовані пересувні лабораторії, але лише за письмовим клопотанням керівника органу досудового розслідування (як виняток – за усним клопотанням з подальшим

оформленням його у письмовій формі) у разі виникнення об'єктивних обставин, пов'язаних зі вчиненням: вбивства або умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого із застосуванням вогнепальної зброї; розбійного нападу із застосуванням вогнепальної зброї з постраждалими особами; згвалтування неповнолітньої чи малолітньої особи або такого, що спричинило особливо тяжкі наслідки та ін. [5].

Згідно з положеннями Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС України від 07.07.2017 №575, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) на місці події: надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок; з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей; виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення; проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення; відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених про це даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього [6].

Вищевказані нормативно-правові акти прямо не визначають правових засад використання спеціальних знань спеціалістів, однак встановлюють підстави участі спеціалістів у тих чи інших діях, а також вказують на завдання, які на них покладаються. Враховуючи ті обставини, що спеціаліст не здійснює самостійних досліджень, а його дії мають бути завжди узгоджені зі слідчим та здійснюються під його постійним керівництвом, вважаємо, що обґрунтованою буде позиція, відповідно до якої, до правових засад використання спеціальних знань спеціалістів під час розслідування вбивств доцільно віднести, як ми вже вказували, загальні засади кримінального провадження, а також засади неупередженості

спеціаліста, науковості та недопустимості розголошення відомостей кримінального провадження.

З приводу визначення організаційних засад діяльності спеціаліста у кримінальному провадженні, то вони, на нашу думку, пов'язані із процедурними особливостями залучення спеціалістів, а також з питаннями тактики проведення процесуальних дій до яких залучаються спеціалісти. У свою чергу, тактика проведення процесуальних дій визначається безпосередньо слідчим чи прокурором (у залежності від того, хто проводить цю дію), а також видом самої дії.

Так, щодо процедурних особливостей, то вони обумовлені слідчою ситуацією, що склалася на конкретному етапі розслідування, наприклад, слідчий має вирішити чи є необхідність у залученні спеціаліста, знаннями та навичками якої галузі знань він зобов'язаний володіти, необхідно залучити одного чи групу спеціалістів, як документально оформити вказані дії тощо.

Щодо планування порядку проведення певної процесуальної дії, до якої залучається спеціаліст, то слідчий чи прокурор зобов'язані визначитися із комплексом тих завдань, які необхідно вирішити з урахуванням тих спеціальних знань, якими володіє спеціаліст. Останній, у свою чергу, має допомогти слідчому спланувати порядок проведення відповідної дії, чітко визначитись із заходами, які необхідно здійснити для досягнення поставленої мети та завдань, визначитись, разом із слідчим, з часом та місцем проведення процесуальної дії, необхідними технічними засобами і кількістю учасників, яких необхідно залучити до проведення процесуальної дії, сутність дослідів тощо.

Так, наприклад, під час проведення огляду місця вчинення вбивства, спеціаліст допоможе правильно вилучити виявлені сліди, визначитись із необхідною кількістю біологічних матеріалів, що вилучаються та відносно яких у майбутньому будуть призначені відповідні судові експертизи, допоможе правильно скласти описову частину протоколу слідчої дії, сприятиме висуненню слідчих версій тощо.

Участь спеціаліста у слідчому експерименті за участю підозрюваного у вчиненні вбивства, дозволить сформулювати уточнюючі питання та в цілому правильно відобразити у протоколі механізм заподіяння тілесних ушкоджень, що у майбутньому стане

гарантією ефективності проведення додаткової судово-медичної експертизи, а сам протокол слугуватиме доказом у кримінальному провадженні.

Таким чином, правові та організаційні засади використання спеціальних знань спеціалістів – вихідні положення, що визначають суть діяльності спеціалістів, у випадку їх залучення до кримінального провадження. Указані засади мають бути визначені та закріплені на законодавчому рівні з урахуванням досвіду та потреб практики. Забезпечення цих умов сприятиме правильному та однозначному правозастосуванню, швидкому виконанню завдань кримінального судочинства, у зв'язку з чим, це питання потребує більш детального дослідження і може виступати напрямком для подальших теоретичних розробок.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-4651-17> (дата звернення: 15.04.2020).

2. Степанюк Р. Л., Лапта С. П. Удосконалення організації й тактики огляду місця події в Україні з урахуванням досвіду США. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2016. № 1. С. 300–307.

3. Гусева В. О. Деякі аспекти використання спеціальних знань під час проведення слідчих (розшукових) дій в реаліях реформування правоохоронних органів України // Юридична практика в країнах ЄС та в Україні на сучасному етапі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Арад, Румунія, 25–26 січня 2019 р.). Арад, 2019, С. 499–502.

4. Маляренко Т. В. Поняття, загальна характеристика та класифікація основних засад кримінального судочинства. *Вісник Верховного Суду України*. 1999. № 1. С. 40–44.

5. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі у проведенні огляду місця події : затв. Наказом МВС України від 03.11.2015 № 1339 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15> (дата звернення: 15.04.2020).

6. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : затв. Наказом МВС України від 07.07.2017 № 575 // БД

«Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 15.04.2020).

Одержано 23.04.2020

УДК 342.9

Олена Миколаївна Галкіна,

*кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем
забезпечення діяльності поліції
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ШУМУ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

Сьогодні правове регулювання зниження рівня шуму в контексті благоустрою населених пунктів здійснюється на підставі таких нормативно-правових актів як: Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України «Про благоустрій населених пунктів», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» тощо.

Але в Законі України «Про благоустрій населених пунктів», крім виділення як складника «зниження рівня шуму», не згадується цей несприятливий чинник середовища життєдіяльності людини.

У статті 1 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» згадуються поняття «шум», «вібрації» як фізичні чинники, що впливають або можуть впливати на здоров'я людини чи майбутніх поколінь.

Стаття 24 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» закріплює обов'язки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян, а саме вживати організаційних, господарських, технічних, технологічних, архітектурно-будівельних та інших заходів для попередження утворення та зниження шуму до рівнів, які встановлені санітарними нормами; дотримуватися рівнів шуму, що не перевищують встановлених санітарними нормами, під час масових святкових, розважальних заходів, а